

Finansklagenemnda Person

Avgjørelse FinKN 2025-461

7.5.2025

DNB Livsforsikring AS (Pensjon, Personal)

Livsforsikring/uføredekninger/pensjon

Uføredekning – ny lovgivning – endring av forsikringsavtale – fortsettelsesforsikring – fal. § 19-7.

Forsikrede ble i 2014 meldt inn i arbeidsgivers kollektive dekningsordninger. I avgjørelse 2024-257 kom nemnda til at forsikringstilfellet inntraff etter 1.1.16. Dette medførte at forsikrede ikke hadde rett til uførepensjon etter avtale som gjaldt frem til 1.1.16, men heller etter endret avtale som gjaldt fra 1.1.16. Forsikrede krevde erstatning som følge av at foretaket ikke hadde tilbudt fortsettelsesforsikring ved endring av avtalen 1.1.16. Foretaket avslo med henvisning til at det ikke var forpliktet til å tilby fortsettelsesforsikring fordi det ikke ble fjernet noen dekning, den ble kun endret i henhold til ny lovgivning. Saken reiste spørsmål om foretaket hadde plikt til å tilby fortsettelsesforsikring. Nemnda viste til at endringen i avtalen skyldtes endring i lovverket knyttet til uføredekninger, og at foretakene og arbeidsgivere følgelig var forpliktet til å endre dekningsordningen i tråd med dette. En vid plikt til å tilby fortsettelsesforsikring ved de lovpålagte endringene ville følgelig være i strid med reformen. Selv om lovendringen medførte en lavere utbetaling, var ikke endringene så store at det utløste rett til fortsettelsesforsikring. Nemnda la videre til grunn at individuelle hensyn ikke skulle vektlegges i vurderingen. Nemnda ga foretaket medhold.

Saksfremstilling

Forsikrede ble i 2014 meldt inn i daværende arbeidsgivers kollektive dekningsordninger med bl.a. uføreytelser.

Forsikrede ble arbeidsufør i april 2016, og Nav innvilget uførepensjon 30.10.20.

Nemnda vurderte i avgjørelse 2024-527 at forsikrede ikke hadde rett til utbetaling under avtalen som gjaldt ut 2015, men under avtalen som erstattet denne, og gjaldt fra 1.1.16. Nemnda tok ikke stilling til om forsikrede hadde krav på tilbud om fortsettelsesforsikring.

Forsikrede fremmet 26.6.24 krav om erstatning som følge av han ikke ble tilbudt fortsettelsesforsikring. Foretaket avslo kravet 3.7.24, med henvisning til at:

Hvis din tidligere arbeidsgiver etter lovendringen, hadde fjernet forsikringsdekningene, ville du hatt rett til å fortsette dekningene i en individuell avtale. Dette var imidlertid ikke tilfelle da pensjonsordningen ble videreført med de samme forsikringsdekningene og med maksimalsatser etter tjenstepensjonsloven.

Forsikrede har i det vesentlige anført at han hadde krav på tilbud om fortsettelsesforsikring da ordningen ble endret i 2016, og at foretaket må erstatte tap som følge av at det ikke ble tegnet fortsettelsesforsikring. Det vises i denne sammenheng til nemndas uttalelse om dette i avgjørelse 2024-527. Forsikredes samlede uførepensjon ble vesentlig dårligere med avtalen etter 1.1.16. Forsikrede anfører derfor at han har krav på fortsettelsesforsikring, jf. Finanstilsynets brev 4.4.17. I nemndas avgjørelse 2021-655 var endringstidspunktet 1.1.17, og denne er ikke relevant for hans sak der endringen var fra 1.1.16.

Foretaket har i det vesentlige anført at endringen var del av pensjonsreformen, og at ny ytelse var i tråd med denne. Dette var en lovpålagt endring, og ikke en utmelding som ga rett til fortsettelsesforsikring etter § 19-7, jf. også avgjørelse 2021-655. Det er også vist til Finanstilsynets brev 4.4.17 og til Prop. 42 L (2014-2015) s. 40. Videre er det vist til Finanstilsynets brev 8.6.17, om at uførepensjon etter gammelt regelverk skulle avvikles.

Finansklagenemnda Persons begrunnelse

Spørsmålet er om foretaket hadde plikt til å tilby fortsettelsesforsikring da arbeidsgiver/foretaket endret kollektiv uføredekning ved gjennomføring av nye uførebestemmelser i 2016. I så tilfelle blir spørsmålet om forsikrede har rett på erstatning som følge av manglende oppfyllelse av denne, jf. fal. § 19-7.

Retten til fortsettelsesforsikring er regulert i fal. § 19-7. Det følger av bestemmelsens første punktum at når en kollektiv livsforsikring opphører, «har medlemmene hver for seg rett til å fortsette forsikringsforholdet med individuell premieberegning uten å gi nye helseopplysninger».

I aktuelle sak er spørsmålet om ordningen som gjaldt før 1.1.16 «opphørte», da avtalen ble endret med virkning fra 1.1.16.

Reglene om fortsettelsesforsikring kommer ikke til anvendelse når arbeidsgiver flytter ordningen til et annet foretak, jf. Brynildsen mfl. Kommentartutgave til forsikringsavtaleloven (2014) s. 496.

Ved endring i dekningsforhold kan dette stille seg annerledes, jf. kommentartutgaven s. 698:

Innebærer flyttingen at forsikringssummen blir vesentlig redusert i mottakende selskap, må dette kunne begrunne fortsettelsesforsikring på differansen mellom gammel og ny forsikringssum. at det i realiteten fremstår som en oppsigelse/opphør etterfulgt av ny avtale.

Det samme må etter nemndas syn være tilfelle der en arbeidsgiver, uten å flytte ordningen, ensidig velger å redusere dekningene.

Endringen i den aktuelle avtalen skyldtes gjennomføring av ny lov som endret lovverket knyttet til uføretrygd og kollektive uføredekninger i arbeidslivet. Lovendringen innebar at foretakene og arbeidsgivere var forpliktet til å endre dekningsforhold i tråd med de nye reglene. Etter nemndas syn må utgangspunktet da være at endringen ikke utløste noen plikt for foretaket til å tilby fortsettelsesforsikring.

Lovendringene i uførepensjonene var del av en større reform, der det også ble gjort endringer i folketrygdens uføredekninger, skatteregler for uførepensjon mm., jf. Prop. 130 L (2010 – 2011) Endringer i folketrygdloven (ny uføretrygd og alderspensjon til uføre). Det fremgår av forarbeidene at formålet med reformen var å forenkle ytelser, og at ytelser fra de skatteintensiverte uføredekninger skulle tilpasses endringene i Folketrygdens uføreytelser.

Etter nemndas syn ville en vid plikt til å tilby fortsettelsesforsikring ved de lovpålagte endringene være i strid med formålet med reformen. Mange som opplevde å være i faresonen for å bli uføre ville kunne tegnet slik fortsettelsesforsikring, og slik uthule effektiviteten i endringene. Dette ville også motvirket formålet om å forenkle uføreordningene, idet fortsettelsesforsikringer måtte tilpasses de samlede endringer i uføretrygd og -pensjoner.

Departementets vurderinger inntatt i Prp. 42 L (2014-2015) pkt. 5.3 under kapittel 5 Avvikling og overgang til nytt regelverk trekker etter nemndas syn i samme retning. Departementet la her til grunn en ren overgang til ny ordning, der gammel ordning falt bort, hvilket tilsier at det ikke var ment å gi noen rett til fortsettelsesforsikring. I kapittel 7 om bl.a. økonomiske administrative konsekvenser, under avsnitt om konsekvenser for foretakene eller for arbeidstakere, er det videre ikke ble nevnt noe om rett til fortsettelsesforsikring.

Finanstilsynets syn i brev 8.6.17 «Behov for avklaringer av enkelte forhold i regelverket for uførepensjon i private tjenstepensjonsordninger», taler etter nemndas syn også mot at den lovpålagte endringen utløste en plikt for foretakene til å tilby fortsettelsesforsikring. Brevet gjelder situasjonen der forsikrede var delvis ufør da endringer trådte i kraft, og hvilken dekning som gjelder ved når økt uføregrad inntraff under den nye ordningen. Tilsynet henviser her først til sitt brev av 16.1.17 til Finansdepartementet vedrørende helt arbeidsdyktige arbeidstakere, der det er lagt til grunn at når et fullt arbeidsdyktig medlem avslutter sitt arbeidsforhold og meldes ut av pensjonsordningen, har livselskapet ingen uførerisiko knyttet til medlemmet, og det foreligger ingen opptjent rettighet. Deretter slås det fast at:

Tilsvarende vil en delvis ufør arbeidstaker i en uførepensjonsordning uten fripoliseopptjening, ved avvikling av den tidligere uførepensjonsordningen, ha fått sin løpende uførepensjon for den "uføre delen" sikret i en fullt betalt forsikring.

Dersom økt uføregrad har sammenheng med opprinnelig uføreårsak kan det reises spørsmål om arbeidstakeren også har krav på økt uførepensjon fra den fullt betalte forsikringen. Finanstilsynet kan ikke se at dette spørsmålet løses av bestemmelser i pensjonslovgivningen eller forsikringsavtaleloven. Finanstilsynet legger til grunn at ved økt uføregrad vil delvis uføre arbeidstakeres rettigheter fra den fullt betalte forsikringen være begrenset til den ytelsen som ble fastsatt ved utstedelse av forsikringen for den "uføre delen". En fullt betalt forsikring omfatter m.a.o. ikke ytterligere dekning av uførepensjon for den "friske delen" siden den avviklede uførepensjonsordningen var en ren risikoforsikring. Økt uføregrad vil derfor ikke føre til økt uførepensjon fra den fullt betalte forsikringen. Det er her tatt utgangspunkt i at det er den dekningen som det er betalt risikopremie for som skal komme til utbetaling. Dette gjelder uavhengig av om økt uføregrad har sammenheng med opprinnelig uføreårsak eller skyldes ny uføreårsak.

En delvis ufør arbeidstaker blir innmeldt i ny uførepensjonsordning for sin "friske del" på de vilkår som gjelder for denne uførepensjonsordningen i henhold til kapittel 8 i tjenstepensjonsloven, men uten krav til nye helseopplysninger. Ved økt uføregrad vil dette føre til utbetaling av uførepensjon fra den nye uførepensjonsordningen. Finanstilsynet legger til grunn at begrensningen i ytelser ved økt uføregrad følger den nye uførepensjonsordningens pensjonsplan og vilkår for rett til uførepensjon.

Nemnda la dette til grunn i avgjørelse 2021-655, som gjaldt en forsikringstaker som var 60 % ufør under gammel ordning. Spørsmålet var hvordan uførepensjon for senere økt uføregrad til 100 % skulle beregnes. I avgjørelsen ble det vist til uttalelsene i tilsynets brev av 8.6.17, og videre heter det:

Dette innebærer slik nemnda ser det at alle som var delvis uføre ved endringstidspunktet 1.1.17 og som på et senere tidspunkt øker sin uføregrad, skal ha utbetalt økningen etter regler om ny uførepensjon slik forsikrede har fått. I disse tilfellene vil de ansatte ikke tre ut av ordningen, og selskapet gir derfor ikke tilbud om fortsettelsesforsikring der overgangen rent faktisk vil innebære en reduksjon av ytelser. Dette er også i tråd med regelverket slik dette må forstås.

Regelforståelsen sikrer at alle arbeidstakere behandles likt etter ny pensjonsplan når økningen i uføregrad skjer etter at de nye reglene om uførepensjon har trådt i kraft. Slik beregning er i tråd med det likhetsprinsippet som ligger til grunn for reguleringen i tjenstepensjonsloven, som blant annet er kommet til uttrykk i lovens § 2-9 annet ledd og der det i bokstav c) klart fremgår at regelverket i pensjonsordninger skal utformes med sikte på at forskjellsbehandling mellom arbeidstakere unngås så langt det er mulig når det gjelder samlet pensjon sett i forhold til lønn og tjenestetid i foretaket.

Etter nemndas syn er modellen selskapet har benyttet ved beregning av ytelser etter endringstidspunktet i tråd med løsningen som må legges til grunn basert på Finanstilsynets uttalelser. Ytelser etter ny pensjonsplan ved økt uføregrad fastsettes ved å ta utgangspunkt i hvordan dette ville blitt beregnet for en forsikret som var meldt inn i 100 % stilling, og som deretter ble innvilget 60 % uførepensjon i den nye ordningen, og på et senere tidspunkt ble 100 % ufør.

Videre bemerkes at arbeidsgiver siden endringstidspunktet har betalt inn premie for "friskdelen" (40 %), nettopp for å kunne dekke opp en eventuell økning i uføregraden utover 60 % etter det nye regelverket.

Nemndas avgjørelse og Finanstilsynets brev, gjelder situasjonen der ansatte var delvis uføre ved endringen av uføreregelverket, og hva som gjelder ved økt uføregrad etter endringen. Når det ble lagt til grunn en "clean cut", og at økning skulle følge de nye regler/avtale, må det samme gjelde desto mer der uførhet i sin helhet inntreffer etter endringene. Altså at det ikke gis rett til fortsettelsesforsikring.

Det klare utgangspunktet er etter dette at endringer som følge av uførereformen i 2016 ikke utløser rett til fortsettelsesforsikring etter fal. § 19-7.

I brev 4.4.17 åpnet Finanstilsynet for at dette kunne stille seg annerledes dersom endringer medførte en vesentlig lavere samlet uføreytelse:

Finanstilsynet antar at bestemmelsen i loven må forstås slik at for det tilfelle at det ikke skjer vesentlige endringer i det samlede dekningsomfang for så vidt gjelder kombinasjonen av uføredekning fra folketrygden og nytt uførepensjonsprodukt i privat sektor, slik at behovet for en rett til fortsettelsesforsikring ikke er påtrengende, vil det vanskelig kunne utledes en rett til fortsettelsesforsikring for det enkelte medlem. For det tilfelle at det skjer vesentlige endringer i dekningsomfanget, f.eks. hvis arbeidsgiverforetaket ikke etablerer ny uførepensjonsordning, vil medlemmet kunne benytte seg av retten etter § 19-7.

Eksemplet i Finanstilsynets brev med at arbeidsgiver ikke etablerer ny uføreordning tilsier at det skal mye til før tilpasning til lovendringen utløser rett til fortsettelsesforsikring. Nemnda bemerker at 2021-655 gjaldt en ganske stor reduksjon i ytelsene, uten at dette ga rett til fortsettelsesforsikring. Terskelen for slik rett skal utløses må etter dette anses å være høy.

I aktuelle sak har foretaket opplyst at arbeidsgiver videreførte uføredekningene med det høyeste tillatte ytelsesnivå etter tpl. § 8-6. Etter en konkret vurdering kan ikke nemnda se at terskelen for at endringene skulle utløse rett til fortsettelsesforsikring var overskredet.

Det er på det rene at individuelle hensyn, som det forhold at forsikrede hadde stort behov for fortsettelsesforsikring, ikke skal tillegges vekt i vurderingen.

Avgjørelsen er enstemmig.

Finansklagenemnda Persons konklusjon

Foretaket gis medhold.

Ved behandlingen deltok Kaja de Vibe Malling (leder), Barbro Paulen (bransjerepresentant) og Paal Bjønness (forbrukerrepresentant).